

Vart eina hugsjón í sjeiti ár

Oddagrein

MANGAN hevur verið baldrut, og mangan hevur tilverugrundarlagið verið váanligt. Men nú er hann komin út í samfull sjeiti ár. Og tað kunnu vit takka mongum kvinnum og monnum fyri, tí tey vóru sannførd um, at uttan eitt blað var tørført at verja eina hugsjón.

FYRI sjeiti árum síðani kom Føroya Socialdemokrat út á fyrsta sinni og tað var við herraópinum: Frælsi – Javnaður – Bróðurskapur! Hetta var blaðið og ávarpið hjá tí føroyska sosialdemokratiska arbeidaraflokkinum, sum eisini varð skipaður um hetta sama mundið.

HESA hugsjónina hevur Sosialurin vart alla tíðina, hóast »tíðin« fyri fleiri árum síðani er farin frá teimum politisku blaðunum, og hóast Sosialurin hevur havt blaðstjórnarligt frælsi í mong ár, men hugsjónarliga grundarlagið undir blaðnum er framvegis tað sama.

Í mongum færum hevur Sosialurin verið eitt undan-gongublað, og vit kunnu helst siga, at blaðið hevur verið eitt kulturradikalt blað, sum hevur givið mongum sjónarmiðum innivist, samstundis sum blaðið hevur slóðað fyri orðaskifti og ráki í føroyskum politikki, mentan og øðrum samfelagsviðurskiptum.

Tí hava nógv tikið blaðið til sín sum sitt blað og tey hava brúkt Sosialin at fáa síni sjónarmið fram. Samstundis sum mong hava fegnast um hetta, hava onnur illneitast. Trongskygni trivast framvegis, hóast just hetta blað hevur stríðst fyri tölsemi, einum víðari sjónarringi og tí demokratiska rættinum at siga sína hugsan í skrift og talu.

IKKI hevur altíð verið lætt at starvast við at fáa eitt politiskt blað út, og ikki hevur virðingin og takkarlønin altíð verið so stór, hóast nógv baks og nógvan ampa. Blaðstjórar og onnur hava harafturimóti virkað fyri »sakini« og ikki fyri persónligum ella peningaligum vinningi. Takk skulu tey eiga fyri tað.

HENDA tíðin er farin – tíðin, tá fólk sjálvboðin – av flokspolitiskum áhuga – tóku eina hond í at fáa blaðið út. Tað kundi vera at skriva, falska, bera blaðið út ella lata nøkur øyru í ein soltnan kassa. Og uttan slíka hjálp kom blaðið kanska ikki út. Henda tíðin kemur neyvan aftur, og spurningurin er, um fólk høvdu vist so stóran áhuga og vilja nú á okkara døgum.

SOSIALURIN kom út við tí endamáli at vera málgað hjá tí nælandi javnaðarflokkinum, sum var flokkurin hjá føroyska arbeidaraflokkinum og føroyska fiskimanninum. Hesa stevnu heldur blaðið framvegis, hóast samfelagið er broytt og blaðið, at kalla, er eitt tíðindablað burturav í dag.

MEN tað var tann tíð, tá blaðið var eitt ágangandi and-støðublað – ikki minst fimtiárunum, tá teir borgarligu flokkarnir vóru í landsstýrinum og fimti hvar føroyingur vann sær dagligt breið í útlondum. Men flokspolitisk intolerans er í dag avloyst av breiðari, politiskum orðaskifti.

Í MONG ár hevur Sosialurin havt stóðugan framburð. Hann hevur í mongum færum verið slóðbrótandi – tað verið seg viðvíkjandi skring, evnum og innihaldstættum – og Sosialurin tyktist at hava virðing og trúvirði millum flest allar føroyingar

OG við tí stevnu at skapa eitt álítandi, sakligt og fjølbroytt tíðindablað – á sosialdemokratiska hugsjónargrund – halda vit fram í góðum treysti.

Sosialurin

Sjónarmið

Óviðgjørður fiskur Óviðgjørður kapitalur

Tá nú føroyskir peningastovnar kappast um at útflyta kapital óviðgjørðan av land-inum, má fiskurin fara aftaná í sama líki, t.v.s. óviðgjørður. Fiskurin endar tí hjá teimum útlendingum, sum hava pening um hendi, og harvið kunnu viðgera hann. Vit eru sostatt komin í eina ónda ringrás, sum á ein ella annan hátt má brótast

Nú um dagarnar fekk landstýrismaðurin í fiskivinnumálum heimild frá lögtinginum at gera tiltøk í sambandi við útflytingin av »óviðgjørðum« fiski.

Allarhelst ein politisk symptomviðgerð, sum skal setast í verk, uttan at diagnosan verður stillað.

Síðan tað skaptu banka-kreppuna í 1992, hava føroyskir peningastovnar kappast um at útflyta óviðgjørðan kapital.

Peningastovnarir hava spent trygðarnet um seg bæði í neðra og erva ella í okkara veddingar-døgum kann sigast at teir eru heilgargeraðir.

Havi tósáð við vinnu-lívmenn, sum hava havt ætlanir um at keypa fisk til framleiðslu í Føroyum, og í tí sambandi hava tósáð við peningastovnir um lán, men hava fingið avslag, tí peningastovnurin krevur órimligar trygd-ir.

Peningastovnurin útflytur heldur peningin fullkomiliga óviðgjørðan til Danmarkar.

Hvat brúka so danir henda peningin til?

Jú, hann verður brúktur til m.a. at fígga undirskotið á teirra fíggarlóg, økta nýtslu í sambandi við hernaðardubbing, lónarhækkingar á fíggarfirtilinum og lónarhækkingar til danskar ráðharrastovur, sum á myrkari nátt gera kvettættanir ímóti Føroyum.

Fyri at undirbyggja pástáðin um útflytingin av óviðgjørðum kapitali havi eg hug at roknskapinum hjá øllum teimum føroysku peningastovnunum tey seinastu 3 árin. Niðan-fyri eru tøl, ið tala. Her

skal leggjast til merkis økingin í 1996. Tølini umfata tað, sum í roknskapinum verður kallað lánsbrøv (obligationir).

Peningastovnarir hava ikki tilskilað, hvussu stórar upphæddir umfata føroysk lánsbrøv, men eftir tí sum landsbankin upplýsir, er nógv størsti parturin av teimum føroysku lánsbrøvunum umsettur uttanlands. Við ársenda 1996 vóru bert uml. 122 mió. kr. skrásett í Føroyum. T.v.s. at nettotálið fyri útlendsk lánsbrøv í føroysku peningastovnunum er um 100 mió. kr. minni. Soleiðis at peningastovnarir við árs-løk 1996 høvdu umleið 2,3 milliardir í útlendskum lánsbrøvum. Hesi tøl

vísa, at góðar 2 mia. kr. mangla í tí føroyska búskapinum. Ikki so lógið, at fígging ikki kann fáast til fiskakeyp og fiskafarmleiðslu.

Í áttatiárunum skuldu allar lántøkur frá útlendingum til Føroyar góðkennast av landsstýrinum. Spurningurin er nú, um vit ikki áttu at sett eina øvugta bremsu

í. T.v.s. avmarka útflytingin av føroyskum óviðgjørðum kapitali, samstundis sum syrgt verður fyri at nýtslulán verða tálmað. Peningastovnarir verða so noyddir at læna peningin til vinnuna við einum heldur lakari trygðarneti.

Hetta má tó gerast á ein so skilgóðan hátt, at peningastovnarir, eisini yvirleva. Men tað kann ikki vera rætt at peningastovnarir ár eftir ár hava met-stór yvirskot, og kunnu gera tað teir vilja við ta føroysku uppsparingina, samstundis sum okkara høvudsvinna róp eftir fígging bæði til rakstur og ilógur.

Enn vita vit ikki hvørji tiltøk landstýrismaðurin í fiskivinnumálum ætlar at seta í verk í sambandi við útflyting av óviðgjørðum fiski, men ráðast má til, at tiltøkini ikki bert verða ein symptomviðgerð, tað má takast um rötina í hesum álvarsmáli. Peningastovnarir mugu á ein ella annan hátt við í møguligum tiltøkum. Serliga tá vit siggja at øll tann økta uppsparingin endar í útlendingum.

Tórshavn, 21. maí 1997
Sjúrður Gudjónsson

Tøkk

Hjartaliga takka vit øllum, ið sýndu samkenslu, tá kæri sonur og beiggi okkara

Kenneth A. Jespersen
Fuglafirði

doyði og varð jarðaður.

Tøkk til tykkum, sum hjálptu til at fáa hann heim úr Eshjerg, og tykkum, sum hjálptu til við jarðferðina, tøkk fyri blómur, kransar, gávur, heilsanir og troystarrík orð. Tøkk øll tit, sum fylgdu honum til hansara seinasta hvíldarstað.

Fyri tey avvarðandi
Foreldur og systkin

Ár (mió. kr.)	1994	1995	1996
Suðuroyar Sparikassi	0	13	29
Norðoya Sparikassi	115	140	187
Føroya Sparikassi	557	587	765
Føroya Banki	1.135	1.103	1.445
Samanlagt	1.807	1.843	2.426